

BERÉNYINÉ KOVÁCS GYÖNGYI

PEST MEGYEI KÖZNEMESI HIVATALI KARRIER A REFORMKORBAN

(SZENTKIRÁLYI LÁSZLÓ ÉS SZENTKIRÁLYI MÓRIC TISZTSÉGEI PEST-PILIS-SOLT VÁRMEGYE TISZTIKARÁBAN)¹

Az előadásom, amint a címe is mutatja, alapvetően a középnemesség Pest-Pilis-Solt vármegye nemesi közgyűlésein való szerepvállalását modellezi, amely az egyén további országos vagy birodalmi politikai karrierjének jó kiindulópontként szolgált, ezen kívül a család felemelkedésének, megélhetésének biztosítására is kiváló lehetőséget nyújtott.

Először Pest-Pilis-Solt vármegye nemességét mutatom be, majd a megye közigazgatását és tisztújításait, végül pedig a Szentkirályi család két tagjának — Szentkirályi Lászlónak és fiának Móricnak — kiemelkedő megyei hivatali szerepvállalását demonstrálom.

Pest-Pilis-Solt vármegye nemessége

Az arisztokrácia

A Pest megyei főpapok közül a váci püspök a Váci járás területén püspökhatvani, püspökszilágyi, mogyoródi, szadai, kistarcsai, üllői és veresegyházi uradalmi mellett a Kecskeméti járásban Alsónémediben és Zagyvarékason is birtokos volt. A megye területén a másik jelentős egyházi méltóság, a kalocsai érsek, akinek tulajdonában volt Kalocsán kívül a Solti járás tizenhét települése is. A világi főurak közül a Vattay család Kiskőrösön, a Rádayak Hartán, Apostagon, illetve a Pilisi és Váci járásban is jelentős területekkel rendelkeztek. A Pilisi járásban a Zichy családnak, Zsámbékon, Szentendrén, valamint Budakeszin, Budaörsön, Dunabogdányban és Tökön voltak birtokai.

A főnemesek közül a Grassalkovich család a 18. század elején megvásárolta Gödöllőt, Isaszeget, Ecsert, Galgamácsát, Maglódot, Vácegrest, Órszentmiklóst, Kerepest, Csömört, Nagytarcsát, ezen a területen a legnagyobb világi birtokkomplexumot hozva létre.² A család azonban nem tudta megőrizni 18. században megszerzett gazdasági pozícióját. A túlnyomóan allodiális gazdálkodásra berendezkedett birtokok ugyanis a napóleoni háborúk konjunktúrája után korszerűtlenné váltak. Végül 1825-ben összeomlott a Grassalkovich-uradalom, miután

¹ Jelen írás a Pest Megyei Levéltár 2009. november 26-ai tudományos ülésén elhangzott előadás szerkesztett és adattárral kiegészített változata.

² Dóka Klára: Pest-Pilis-Solt megye népességi és nemzetiségi viszonyai. In: Tanulmányok Pest megye monográfiájához II. Pest Megye Monográfia Közalapítvány, Budapest, 2008. 271. o.

1820 és 1824 után (III.) Antal herceg harmadszor vett fel 2 millió pengő forint kölcsönt birtokaira. A csőd bejelentése után gr. Batthyány Imre „önkényes zárgondnok” vette át az ügyvitelt. 1841-ben a herceg halálával kihalt a család férfiágon. Az özvegye, Eszterházy Leopoldina hercegnő egyike volt a reformkorban oly sokszor és oly nagy indulattal ostromozott abszентistáknak, azaz jövedelmüket külföldön elköltő és ott élő főrangúaknak.³

Gazdasági helyzetüket, politikai hagyományait vagy kultúrájukat tekintve bármekkora volt is az eltérés egyes csoportjai között, a főnemesség egésze a gazdasági-társadalmi rendszer legfőbb haszonélvezője volt. Hatalmas vagyoni fölényéhez társult intézményesített politikai befolyása: a felsőtáblán személyes szavazati joga. Azzal a súllyal, amit az egymás között – részben a birodalmi arisztokráciával – létesített házassági kapcsolatai biztosítottak számára, potenciálisan is hasznos és értékes szövetségesévé vált az udvar által képviselt abszolúta politikának. Így aztán 1848-ig elsősorban az arisztokrácia foglalta el nemcsak a hagyományos, gyakorlati jelentőségüktől majdhogynem megfosztott zászlósúri méltóságokat, hanem az államélet nagyon is konkrét hatalmat jelentő adminisztratív kulcspozícióit is a kancellária, a helytartótanács, a felsőbíróságok, sőt még a pénzügyigazgatás legmagasabb állásait is. A megyék élen álló főispánok (sőt, az örökös főispánságok egy részénél a megyét gyakorlatilag irányító főispáni helytartók) is a főnemességből került ki.⁴

A 18. századi Pest megyei főúri birtokokon fokozatosan teret nyert a majorsági gazdálkodás. Ennek jellemző példái a Podmaniczkyak aszódi és a Belezna-uradalom pilis, illetve bugyi birtokai. A befolyó jövedelem lehetővé tette a birtokközponttá előlépett falvakban barokk kastély építését. A Prónayak Acsán, a Rádayak Pécelen, a Podmaniczkyak Aszódon (két kastélyt is egymás mellett), a Belezna-uradalom Pilisen, a Rudnyánszkyak Vácukán építkeztek, míg a Grassalkovichok Gödöllőn az ország legnagyobb barokk kastélykomplexumát hozták létre. A térképre pillantva megállapítható, hogy ezek a kastélyok Pestet egy kb. 30 km sugarú félkörben szegélyezik.

A Pest megyei arisztokrácia nem törekedett helyi politikai vezető szerepre. Igaz, lehetőségei is behatároltak voltak: a főispáni posztot itt a mindenkori nádor töltötte be (1795—1847: József főherceg, 1847—48: István főherceg), az elérhető legmagasabb funkció pedig a főispáni helytartói tisztség volt. A megyében rezideáló egyházi főméltóságok (kalocsai érsek, váci püspök) kinevezésébe pedig a megyei nemesség nem szólhatott bele.⁵

³ Kerényi Ferenc: Pest vármegye irodalmi élete (1790–1867). Pest Megye Monográfia Közalapítvány, Budapest, 2002. 21–22.o.

⁴ Magyarország története 5/1. kötet. 473–494. o.

⁵ Galgóczy Károly: Pest, Pilis és Solt törvényesen egyesült megye monographiája. Budapest, 1876. I. kötet 45–46. o. A főispáni helytartók felsorolását lásd a dolgozat mellékletében. Az összegyűjtött anyag feldolgozási folyamatában a járási főszolgabírók kigyűjtéséig jutottam.

A Pest megyei középnemesség

A nemesség másik, politikailag jelentős csoportja a középbirtokos nemesség volt. Nem volt olyan anyagi bázisa, mint az arisztokráciának, de a megyei közéletben játszott hagyományos szerepe, állandó jelenléte, valamint politikai törekvései, vagyoni erejénél jóval nagyobb jelentőséget biztosítottak a számára. A Pest megyei nemesség döntő többsége a Kecskeméti járásban élt. Nagykőrösön, Kecskeméten, Újkécskén, Tápiószelén, Irsán, Izsákon és Nyáregyházán. A Váci járás területén Vác, Vasadpuszta, Galgahévíz, Hévízgyörk döntően közép- és kisnemesek által lakott területek. A Pilisi járásban különösen Bia – ahol 42 nemes élt – Óbuda, Ráckeve és Szentendre mezővárosokban telepedtek le szívesen a köz- és kisnemesek. A Solti járásban kis számban éltek nemesek Dusnok, Fajsz és Kalocsa környékén.⁶

A vármegye tisztviselői pozíciói így gyakran azoknak – az arisztokráciával és egymással összeházasodott – középnemesei családoknak a kezében volt, akiknek zöme szintén a régi, Mohács előtti vagy 16. századi birtokjogaira hivatkozhatott, mint a Szemerék, a Fáyak, a Földváryak, a Dubraviczkyak, vagy a Wattayak. Közöttük olyanok is akadtak, akiknek a vármegyei feladatvállalás az utolsó lehetőség volt (önmaguk és) családjuk eltartására.

A családfáját a Hont-Pázmán nemzetségig visszavezető Rákóczy Gábor a 18. század végén zsidói (vácegresi) maradványbirtokán gazdálkodva, már csak jobbágysorban élt, szalmakunyhóban lakott. Egyik leszármazottja, Rákóczy János a vármegye aljegyzője lett a reformkorban.⁷

Nyáry Pált özvegyen maradt édesanyja nevelte öt testvérével együtt, taníttatását sógorai fizették, és az 1820-as években mindössze 90 holdnyi birtok felett rendelkezhetett: Nyáregyházán 50, Nagykőrös határában 40 holdja volt. A vármegyei szolgálatát, végül jövedelem nélkül, tiszteletbeli alügyészként kezdte, majd 1841-ben főjegyző⁸, 1845-ben pedig másodalispáni kinevezést kapott.⁹

A Dubraviczky család 1522 óta volt birtokos a megyében. A família legnevesebb reformkori tagja, Dubraviczky Simon 1813-ban esküdtként kezdte megyei pályáját. Ezzel párhuzamosan apja elzálogosított tápiószelei birtokát is kiváltotta, ahol gazdálkodni kezdett.¹⁰ A Kecskeméti járás alszolgabírája lett 1818-ban,¹¹ 1825-ben már helyettes főszolgabíró, 1829-

⁶ Dóka, 2008. 303. o.

⁷ Pest Megyei Levéltár (PML) IV. 3-a/1. Pest-Pilis-Solt vármegye Nemesi Közgyűlésének iratai. 1842:4646

⁸ PML IV. 3-a/1. 1841:2301

⁹ PML IV. 3-a/1. 1845:2646

¹⁰ PML IV. 3-a/1. 1813:1318

¹¹ PML IV. 3-a/1. 1818:1140

ben pedig másodalispán,¹² végül 1832 és 1845¹³ között első alispán, aki három országgyűlésen (1830, 1832—1836, 1839—1840) képviselte Pest megyét.

Pest megye közigazgatása

Pest-Pilis-Solt vármegyének 1791 előtt négy járása volt a Kecskeméti, a Váci, a Pilisi és a Solti járás. 1791-ben a Váci és a Kecskeméti járás településeinek egy részéből megszervezték a Pesti járást.¹⁴ A járás területén három mezőváros feküdt Alberti, Pilis és Soroksár, valamint 31 falu az Áporka, Taksony, Bugyi, Üllő és Vecsés vonalon, továbbá Dabas és Újhartyán környékén. Ezen a területen közép- és kisnemesek különösen Áporka, Gomba, Taksony és Dabas községekben éltek.¹⁵

1825 júniusában létrehozták a Központi járást,¹⁶ amely a mai Budapest területén helyezkedett el. Bár az egyik legsűrűbben lakott járás volt, de egyben a legkisebb területű is. Amíg a többi járást hagyományosan három – egy főszolgabírói és két alszolgabírói – kerületre osztották, addig ez egy főszolgabírói kerületet alkotott. A kerületeket eredetileg (hivatalosan) csupán számokkal különböztették meg, vagy pedig a területileg illetékes alszolgabíró névvel jelölték. Később alsó, közép(só), vagy felső vidékként emlegették őket, időnként pedig földrajzi neveket is alkalmaztak megnevezésükre (például Tápió-vidék a Kecskeméti járásban). Korszakunkban a járások állandó székhelye még nem alakult ki, a járási tisztviselők többnyire rezidenciájukon vagy illetékességi területükön utazgatva intézték az ügyeket.¹⁷

A tisztségviselők fizetését illetően érdemes megemlíteni, hogy az 1790 és 1847 között lényegében alig változó hivatalszervezettel párhuzamosan a tisztségviselők juttatása sem igen változott, legalábbis névértékben ugyanaz maradt. A főadószedői számadások tanúsága szerint az egyes tisztviselők korszakunkban mindvégig a következő fizetést kapták: a főispáni helytartónak 1800, míg a megye által választott első alispánnak 800 pengőforint járt évente. Az alispánt anyagi megbecsülésben a főjegyző és a főadószedő követte, mindketten 600 pengőforintot kaptak. A másodalispánnak jóval kevesebb, 400 forintnyi fizetés jutott, ez pedig megegyezett a főügyész, a főszámvevő, valamint a hat járási főszolgabíró keresetével. Előke-

¹² PML IV. 3-a/1. 1829: 4348

¹³ PML IV. 3-a/1. 1832:5090, 1836:5590, 1841:2301

¹⁴ PML IV. 3-a/1. 1791:1120

¹⁵ Fényes Elek: Magyarország's a hozzá kapcsolt tartományoknak mostani állapotja statistikai és geographiai tekintetben. Pest, Trattner Károly Nyomdája, 1843. II. kötet 372–378. o.

¹⁶ PML IV.3-a/1. 1825:2543

¹⁷ Gyakori, hogy a járás központjaként kijelölt településen helyben lakásra kötelezték a fő- és alszolgabírókat. Például Konkoly József alszolgabírót a Váci járásból áttették a Pestibe, és ott helyben lakásra kötelezték. PML IV. 3-a/1. 1812:3084

lő helyen állt viszont a ranglétrán a levéltárnok, mert ugyanúgy 300 forint fizetése volt, mint az első aljegyzőnek. A másodaljegyző, az első alügyész, valamint a segédszámvevő keresete egyaránt 200-200 forintnyira rúgott. Ugyanennyi járt egyenként a 10 járási alszolgabírónak, 4-5 járási aladószedőnek, amíg a másodalügyész munkáját évente 150 forinttal, a 16 esküdt tevékenységét pedig egyenként 100-100 forinttal honorálták.¹⁸

Pest megye tisztújításai

Az egyes megyei tisztségek betöltését alapvetően meghatározó tisztújítások rendjét – ugyanúgy, mint a tisztikar hivatalszervezetét, vagy az egyes tisztségek hatáskörét – a fennálló törvények eléggé szűkszavúan, csupán nagyvonalakban szabályozták. A reformkorban még mindig az erről rendelkező 1723. évi 56. és 58. törvénycikk volt érvényben. Az 56. tc. kimondta, hogy a főispánoknak *„minden harmadik évben, vagy előbb is ha a szükség valamely változást követel tisztújító széket kell hirdetni, s az előbbi alispánnal együtt a nemesek rendjéből négy alkalmas jelöltet ajánlva, a tisztújítást megtartani kötelesek legyenek.”*¹⁹ A tisztújítások közötti időszakokban is előfordultak üresedések, ilyenkor a főispán nevezett ki – a soron következő tisztújításig – ideiglenes tisztviselőket. A tartósan távollévő – pl. országgyűlési követté választott – tisztviselő helyettesítéséről ellenben a megye közgyűlése választás útján gondoskodott.

1820-ig az ősi szokás szerint közfelkiáltással választották meg a megye tisztviselőit, ez alól a főjegyzői és az aljegyzői hivatalok betöltése képzett kivételt, mivel azokra az állásokra a főispán nevezte ki jelöltjét.²⁰ Az 1819-ben kiadott királyi rendelet értelmében a megyei választások csak a nemesek fejenkénti, egyenlő értékű szavazásával (voksolásával) történhettek.²¹ Ezután Pest megye szabályrendeletet adott ki a tisztújítás rendjéről.²² Mindenekelőtt azonban kérte a főszolgabírókat, hogy a járásuk nemesi lajstromát adják ki a táblabíróknak és az esküdteknek, hogy azok megtehessék bennük a megfelelő módosításaikat.²³ A Váci járás mintaszerű nemesi lajstromával megegyező – minden egyes település nemeseit betűrendben, és a járási nemesi lajstromát is ennek megfelelően – catastrumot kellett minden járásnak ké-

¹⁸ PML IV. 24/b. Főadószedői számadások 1790. 1825. vö. Láczy Magdolna: A megyei önkormányzat a reformkori Szabolcs megyében. In: Levéltári Szemle. 1981/1. szám. 180. o.

¹⁹ III. Károly 1723. évi decretuma (II.) Márkus Dezső (szerk.): Corpus Juris Hungarici. Magyar Törvénytár. 1657–1740. évi törvénycikkek. Franklin-Társulat, Budapest, 1900. 616–619. o.

²⁰ PML IV. 3-a/1. 1818:1140.

²¹ A 4390. számú helytartótanácsi rendeletet 1819. február 16-án hirdették ki. Soós István: Választások Magyarországon. Kísérletek a vármegyei tisztújítások „megreformálására”(1810—1821). In: Levéltári Közlemények. 80. évfolyam (2009). 115–117. o.

²² PML IV. 3-a/1. 1820:926

²³ PML IV. 3-a/1. 1820:216 vö. Soós, 2009. 115. o.

szítenie. A szabályrendelet először a szavazásra jogosultak körét határozta meg. E szerint szavazata volt a megyében lakó birtokos – vagy a megyén kívül lakó, de itt is birtokos – egyházi és világi főrendeknek; a köznemeseknek; a kismemeseknek; mindezek özvegyeinek, a még osztatlan birtokú, de már nagykorú (azaz 24. életévüket elérő) örökösöknek, valamint a nemes gyermekek gyámjainak. Aki személyesen nem tudott megjelenni a tisztújításon, hiteles megbízólevéllel ellátott küldöttje által is leadhatta szavazatát. Nem volt szavazati joga viszont a kiskorúaknak, a hajadon nemes lányoknak, az elembetegeknek és a törvénnyel összeütközésbe került nemeseknek. A kismemesek és a papság kérte, hogy nagyobb számban kapjanak helyet a tisztújítások előkészítésében, illetve az annak lebonyolításában részt vevő deputációkban.²⁴ A statútum ezután a választás lebonyolításának technikai részleteivel foglalkozott. Akkor kellett összeszámolni a voksokat, ha nem volt egyértelmű a conclamatio (közfelkiáltás), ekkor egy speciális, erre a célra rendszeresített szekrényben vagy ládában kellett összegyűjteni a szavazatokat.²⁵

Az 1825. évi követutasítások, amelyekben a megyék többsége kérte a régi szokások visszaállítását, végül meghátrálásra kényszerítették a kormányzatot. A Helytartótanács 1827. szeptember 14-én kelt, 24/236. sz. rendelete visszaállította a szavazás közfelkiáltással történő régi módját, és csak a kétséges esetekben tette kötelezővé a fejenkénti szavazást.²⁶

Az 1829. július 10-én, az egyre jobban elharapódzó tisztújítási visszaélések meggátlására kiadott 8766/1180. sz. kancelláriai rendelet a főispánokat fegyelmi felelősségre vonó jogkörrel ruházta fel. A voksolások körüli visszaélésekre hivatkozott az 1836. szeptember 22-én, 13 017/1257. sz. alatt kiadott uralkodói rendelet is, amely szinte korlátlan hatalommal kívánta felruházni a tisztújításokon elnöklő főispánokat. A rendelet egyes pontjaival – korábbi határozataik alapján – ugyan a megyék is egyetértettek (ilyen pl., hogy a főispán kizárhatja a megvesztegetőket a jelöltek sorából, elfogathatja és perbe idézheti a rendbontókat), de erőteljes tiltakozást váltott ki a rendelet azon része, hogy a főispán a legkisebb rendbontás esetén is felfüggeszthette a tisztújítást, és tetszése szerint nevezhetett ki ideiglenes tisztviselőket, vagy meghosszabbíthatta hivatalában a korábbi tisztikart. Sőt, a király a főispáni jelentés alapján, ha abban visszaélésről esett szó, megsemmisíthette a tisztújítás eredményét.²⁷

²⁴ Belánszky József váci kanonok kérte, hogy a plébánosoknak is legyen szavazata a tisztújító közgyűléseken, és helyük a különböző deputációkban. Zlinszky Antal a Kecskeméti járás főszolgabírója Kecskemét és Nagykőrös mezővárosok számára kért szavazatot a tisztújító közgyűléseken. A közgyűlési határozat értelmében nem kaptak szavazati jogot, de kérésüket betervezhetették a következő közgyűlésre. PML IV. 3-a/1. 1820:920

²⁵PML IV. 3-a/1. 1820:926 „...annyi osztás legyen amennyi candidált (jelölt), a candidáltak (jelöltek) nevei az osztásnak torkolatjában függesszék ki. A szavazatszedő deputáció előülője a voksoló személyeknek egy golyóbist adjon, amelyet a szekrény azon osztásába tegye be, annak a nevére, akinek a voksát szánta.”

²⁶Molnár András: Zala megye közigazgatása, 1790—1849. In: Zala megye archontológiája 1138—2000. Zala Megyei Levéltár, Zalaegerszeg, 2000. 66. o.

²⁷ Molnár, 2000. 66–67. o.

Az udvar a megyei közigazgatást is meg akarta reformálni. 1844. május 26-án a Staatskonferenz már nemcsak az országgyűlés bezárásának időpontjáról döntött, hanem arról is, milyen legyen a kormány politikája a következő országgyűlés előkészítésében. Metternich a főispáni jogkör „helyreállítását” tekintette az ügy kulcsának. Véleménye szerint ezért a főispánoknak nemcsak a megyében kell lakniuk, hanem a közigazgatást is kötelességük vezetni. Ha a jelenlegi főispán (például magas kormányhivatal miatt) ezt nem tudja vállalni, akkor címét – és ezzel ha nem főnemes, főrendi táblai tagságát is – megtarthatná, de helyére a megyébe főispáni helytartót, adminisztrátort kell kiküldetni. Az akadályoztatott főispán helyett adminisztrátor kinevezése önmagában nem is volt újdonság, a megyét vezető főispánok, illetve adminisztrátorok számára megállapított igen magas fizetés – a megyék nagysága szerint négyezer, illetve ötezer forint – tevékenységükkel szemben a kormány részéről támasztott új igényekre utal. Minden közgyűlésen és tisztújító széken jelen kellett volna lenniük, hogy elsősorban a katonatartási és az újoncozási ügyekben képviseljék az udvar érdekeit.²⁸

A tisztújítások végrehajtása

A tisztújítások végrehajtásának előkészületei rendszerint már a törvényes határidő letelte előtt néhány hónappal megkezdődtek. Az egyik „*rendes évnegyedes*” közgyűlés – az első alispán kezdeményezésére – felkérte a megye főispánját a leendő tisztújítás időpontjának kijelölésére,²⁹ elrendelte a szavazásra jogosultak értesítését, továbbá a tisztújítási voksolás levezetésére kijelölt egy választó bizottságot. E választmány tagjai azoknak a tekintélyes nemeseknek a sorából kerültek ki, akiknek hivatalviselés nélkül is nagy befolyásuk, döntő szavuk volt a megye politikai döntéseiben. A következő „*évnegyedes közgyűlésen*” bejelentette a főispán vagy a főispáni helytartó a tisztújítás helyét és napját, továbbá utasította a tisztviselőket, hogy hivatali irataikat szolgálati idejük letelte előtt adják be a megye levéltárába. A tisztújítások helyszíne, a követválasztó közgyűlés, valamint az ünnepélyes gyűlések a Budavári Palotában voltak.³⁰ A közgyűlések helyszíne az 1804 és 1811 között Hild József tervei szerint újjáépített megyeháza két terme volt.³¹ 1838-as árvíz miatt az épület a Gránátos utca felől olyan mértékű sérüléseket

²⁸ Magyarország története 5/2. kötet. 926–928. o.

²⁹ PML IV. 3-a/1. 1817:3951. Ottlik Dániel másodalispán lemondott, mert királyi ítélőmesterré nevezték ki. Időközben József nádor megözyvegylt, ezért kérte a megyét, hogy tartsa tiszteletben gyászát, és egy későbbi időpontra elhalasztotta a tisztújító szék megtartását. Végül 1818. február 9-én a nádor értesítette a megyét, hogy 1818. március 31.–április 1. között „székújítás” lesz Pest-Pilis-Solt vármegyében.

³⁰ Galgóczy, 1876. 53–56. o.

³¹ Tóth Antal: A Pesti vármegyeháza. Pest Megyei Tanács, Budapest, 1990. 20–24. o. A Helytartótanácschoz felterjesztett kérelemben a következő okok olvashatóak. „*Leveles Tárház*” roskatag állapota, börtönök számának gyarapítása, tisztviselői szállások számának növelése, gyűlési palota, valamint kápolna kialakítása szükséges.

szenvedett, és annyira megrepedezett, hogy gerendákkal kellett megtámogatni. Ezért 1838 és 1841 között ismét át kellett építeni a megyeházát, amelynek eredményeként készült el a Gránatos utcai főhomlokzat, a másodalispáni hivatal, az új levéltári terem, valamint az adószedői, jegyzői, illetve a kapitányi hivatalok és szállások.³²

Az előkészületek utolsó fázisára a tisztújítást megelőző napon került sor, amikor megtörtént a hivatalokra szánt tisztviselők kijelölése. A tisztújítás rendje a következő volt. A főispáni helytartó vagy az első alispán megnyitotta a közgyűlést, majd egy választmányt küldött a budai várba a főispánhoz, hogy ünnepélyesen meghívják. Miután a főispán elfogadta a meghívást, két másik választmány a főispán fogadására sietett a megyeháza kapujába, valamint a nagyterem „grádicsához”. A főispán megérkezése, és a kölcsönös tiszteletadások után az első alispán mind maga, mind tisztársai nevében – megköszönve a megye rokonszenvét – lemondott eddig viselt hivataláról, és annak jelképeként a főispán kezébe adta át a megye pecsétnyomóját és a levéltár kulcsát. A tisztújítás menetét ettől kezdve a főispán vezette. Ünnepi beszédében méltatta a szabad tisztválasztás jelentőségét, figyelmeztette a jelenlévőket a fegyelem és a rend megtartására, továbbá köszönetet mondott a búcsúzó tisztikar eddigi munkájáért. A tisztújítási jegyzőkönyv vezetésére felkérte a korábbi főjegyzőt. Ezután a választás következett. Először első- majd a másodalispánt választották. Ezután a főispán általában – élve kinevezési jogkörével – kinevezte a főjegyzőt és az első, a második, illetve a harmadik aljegyzőt,³³ majd megválasztották a hat járási főszolgabírókat. A többi tisztségviselő választása – a járási alszolgabírák, esküdtek, ügyészek, számvevő, hadi és házi pénztárnokok, adószedők – a következő napon folytatódott. Majd végül a főispán ugyancsak kinevezési jogkörével élve a második, vagy esetleg a harmadik napon kinevezte a tiszteletbeli aljegyzőket, alügyészeket, esküdteket, a megyei szegődményeseket (orvosi személyzet, mérnöki hivatal, biztosok, várnagy, őrmester, hajdúk) és a megyei táblabírákat.

Szentkirályi László és Szentkirályi Mór

Végül most két kiváló megyei tisztségviselő karrierjét és jellemrajzát fogom bemutatni a vizsgált időszakban. Választásom Szentkirályi Lászlóra és fiára, Móricra esett, mivel mindketten aljegyzőként kezdték hivatali karrierjüket és eljutottak a megyei köznemesi hivatalviselés csúcsára, első alispánná választásukkal. Ezen kívül mindketten országgyűlési követként közigazgatási kérdésekben hatalmas szakmai hozzáértéssel képviselték a megyét.

³² Galgóczy, 1876. 40. o.

³³ PML IV.3 -a/1. 1818:1140.sz. A nádor élve főispáni jogkörével a főjegyzőt és az aljegyzőket, a főügyési és alügyési hivatalra maga nevezte ki az általa előzetesen javasolt személyeket.

Szentkirályi László

1793. szeptember 26-án Pest-Pilis-Solt vármegye első aljegyzője lett, másnap letette hivatali esküjét. 1798. május 15-étől a megye főjegyzője, majd december 18-ától a megye másodalispánja. 1810. szeptember 13-án első alispánná választották. Az 1811—1812. évi országgyűlésen Pest megye követeként bekapcsolódott a tisztújításokon eluralkodott zavargások okainak vitájába. Véleménye szerint a főispáni kandidáció (jelölés) volt a főbb oka ezeknek, hiszen a főispán a tisztségekre jelöléssel egyúttal meghatározta, hogy a többség kire adja le a voksát. A további okokat a restaurációs (tisztújítási) törvények elégtelen voltában látta, amelyeket szemben a honi törvények gyökeres megváltoztatásával lehetne orvosolni. Ennek lehetőségét követársai elvetették.³⁴

1817. november 11-én Ottlik Dániel másodalispán lemondása után egyedül vitte a két alispáni hivatal ügyeit,³⁵ 1818. március 31-éig. Ekkor a tisztújítószéken Szentkirályi Lászlót „közmegegyezéssel 's egész buzgósággal megerősítették” tisztségében. 1820 januárjában búcsút vett a megyétől, mivel nádori ítélőmesterré nevezték ki.³⁶ Korabeli jellemrajzában³⁷ tévesen katolikusnak írták, pedig református volt. Ultrakonzervatív, udvarhű politikusként jellemezték.³⁸

³⁴ Soós, 2009. 82. o.

³⁵ PML IV. 3-a/1. 1817:3951, 4005. Ugyan Ottlik Dániel Pest-Pilis-Solt vármegye másodalispáni tisztségéről lemondott, ezért tisztújító székelt kellett volna tartani. József nádor hitvese elhunyt, ezért mérhetetlen fájdalom miatt a nádor sem surrogálni (kinevezni) nem fog senkit Ottlik helyére, sem a tisztújítószéket egyelőre nem hívja össze, hanem a két hivatal vezetésére felkérte Szentkirályi Lászlót.

³⁶ PML IV. 3-a/1. 1820:215

³⁷ Pajkossy Gábor: Deák kettős tükörben. Reformkori jellemzések (1836–1840). In: Zala követe, Pest képviselője Deák Ferenc országgyűlési tevékenysége 1833–1873. Zala Megyei Levéltár, Zalaegerszeg, 2004. 322–363. Az országgyűlést megfigyelő titkosrendőrök jelentéseit Josef Ferstl a bécsi rendőrigazgatóság, majd az Oberste-Zensur- und Polizeihofstelle hivatalnok, (naponta összegezte Bécsnek), nemcsak az ülésteremben történeteket, hanem a forgalmasabb fogadók, az országgyűlési ifjúság, a követek informális összejöveteleit is. 1827 áprilisától az országgyűlések végén Ferstl jellemzéseket is megfogalmazott egyes követekről, különös terjedelemben az ellenzéki követekről. Ebben ugyan pontatlanul személyi, családi adatokat is leírtak, mindemellett a követ általános megítélése esetleges gyengéi is szerepelnek, ezután politikai pályafutása és a szóban forgó országgyűlési szereplésének részletes bemutatása következik. Végül különösen 1830 és 1840 között egy 7 fokú skálán politikai megítélése is megtörtént, ha a kormány híve volt „szélsőjobb” besorolást kapott, ha ellenzéki „szélsőbal, ultrabal” minősítést kapott a vizsgált személy.

³⁸ MOL N 119 Takács-hagyaték fasciculus. 41. 5284. sz. „Szentkirályi Ladislaus, septemvirund Landtags Ableg-riter, gegen 70 Jahre alt, protestantischer Religion, war einer der ausgezeichnetsten Vizegespanne der neueren Zeiten; seine ausgebreiteten Kenntnisse, besonders im statistisch historischen Fache, seine auch sonst vielseitig wissenschaftlichen Ausbildung, eines lebhaften Geistes, Fleiss in Geschäften, unerbitterliche Strenge gegen seine Untergebenen, feste Beharrlichkeit im Entschliessen, vereinigt mit der solidesten Rechtspflege, und eine klassische Schreibart, halten im Comitatus seine Ueberwiegenheit bald entschieden, und so fest begründet, dass obwohl man ihm in letzten Jahren seiner Anstellung eine rohe Ausserseite, Ungeduld und grobe Behandlungsweise, dann Eigennutz, nicht ganz mit Unrecht vorwirft, er dennoch das vorteilhafte Amt des Palatinal-Protonotariats zu erhalten wusste“.

Szentkirályi Móric

1829. június 22-én letette ügyvédi vizsgáját.³⁹ A politikai ambíciókat is tápláló fiatalember számára szülei lehetővé tették hogy ismereteit, nyelvtudását külföldön is gyarapítsa, ezért több német egyetemen is tanulmányokat folytatott.

Hazatérve sikeresen indult pályája, mivel először ideiglenes kinevezést kapott 1836. augusztus 30-án, majd a nádor bizalmat adott neki – édesapja, Szentkirályi László miatt, aki kimagaslóan sokat tett a megyéért –, és kinevezte Pest-Pilis-Solt vármegye aljegyzőjévé.⁴⁰ 1841-től a „vezérvármegye” másodalispánja,⁴¹ 1845-től pedig első alispánja lett.⁴² Igen fiatalon elérte azt a méltóságot, amelynél magasabbra egy köznemesi család sarja csak ritkán jutott. Kiváló képességei és átlagon felüli szorgalma révén már fiatalon megbecsülést szerzett magának az ország politikai életében is. Az 1840-es országgyűlésen először képviselte a megyét, a nagy politikai retorziók idején a szólásszabadság érdekében az ellenzék soraiban rendkívül határozottan lépett fel.⁴³

A következő, 1843–1844. évi országgyűlésen⁴⁴ Pest-Pilis-Solt vármegye országgyűlési követeként, rendkívüli munkabíráásával szerzett hírnevet. Egy korabeli jellemzésben a következőket olvashatjuk róla: „Az országgyűlés férfiai közt voltak kétségtelenül, kik több szakismerettel szóltak egyes tárgyakhoz; de aligha volt, ki több általános törvényhozói készséggel vett volna részt a haladási elvek fejtegetésében, terjesztésében, s az eszmék előkészítő vitáiban.”⁴⁵ „Egyike volt az ellenzék legnehezebben fegyelmezhető tagjainak. Amennyire nehezkes, lassú volt az elhatározásban, olyan makacsul állt ki meggyőződése mellett. Nem egy fegyelmezett pártember volt, aki mindenben alá tudta rendelni magát pártja akaratának.”⁴⁶

Országgyűlési munkája a szabad királyi városok működésére és szavazati jogának kérdésére irányult. A rendeknek már a törvényjavaslatot a főrendekhez átküldött üzenete is jelezte, hogy a kérdés két oldalát egymástól elválaszthatatlannak tartják, s egyiket a másik nélkül nem hajlandóak tárgyalni. Az eredeti, Szentkirályi Móric által elkészített törvényjavaslat a városok kormányfelügyeletét közvetlenül a Helytartótanácsra bízta, és a főispánhoz hasonló közvetlen helyi kormányfunkcionáriusi állást nem szervezett. Ilyen persze eddig sem volt a

³⁹Szentkirályi Móric: Értkezés a magyar asszony jussairól. Patrózai Trattner J. és Károlyi István Könyvnyomtató-Intézetében. Pesten, 1826.

⁴⁰PML IV. 3-a/1. 1836:5700

⁴¹PML IV. 3-a/1. 1841:2301

⁴²PML IV. 3-a/1. 1845:2646

⁴³PML IV. 3-a/1 1839:3043–3044

⁴⁴PML IV. 3-a/1 1843:1108

⁴⁵Csengeri Antal: Magyar szónokok és statusférfiak. (Politikai jellemrajzok) Pest, Heckenast Gusztáv, 1851.

⁴⁶Csengeri, 199. o.

városokban, de a városi magisztrátusok eddig is maximálisan udvarhűek voltak, és a kamarai királyi biztosok felügyelték eddig is a városok gazdálkodását. De most a belső szervezet demokratizálása a kormány számára indokoltá tette egy főfelügyelői állás létrehozását. Az állás szervezése és hatásköre körüli viták az egész országgyűlés alatt tartottak, végül is csak az egyes megyék követutasításainak megváltoztatásával sikerült ezt elfogadtatni. Ekkor az ellenzék a főfelügyelő hatáskör leszűkítését tűzte ki célul, de ezt a főrendek nem fogadták el. Végül teljesen megmerevedtek az álláspontok – 9 üzenetváltás után – az alsótábla üzenetével, amely elhárította magáról a felelősséget azért, hogy a törvényjavaslat nem is jutott el az uralkodóhoz.⁴⁷ Korabeli jellemrajzában a következőt olvashatjuk Szentkirályi Móricról: *„Egy vékony sugár alak tűnik fel; dult, sápadt arc; merev, gondolkodó tekintet. Nyakkendőjét honn hagyá, s öltözékén némi hanyagság, s egész lényén szórakozottság látszik. Hóna alatt irományköteg. „Éljen Szentkirályi!” hangzik mindenfelől. A nők külön karzatukon kendőiket lobogtatják. A városi követek padjain túl a dunai követek között foglalt helyet.”*⁴⁸

Az 1847–1848. évi országgyűlésen a reformok többségével egyetértett, de követtársával ellentétben a mérsékeltbekhez tartozott.⁴⁹ Nem akarta követni Kossuth radikalizmusát, az udvarral szemben a békülékenyebb utat kereste. Kossuthal történő összeütközési miatt 1848. február 5-én elhagyta Pozsonyt, s csak 18-án tért vissza.⁵⁰

A forradalom győzelme után, 1848. április 20-án a nádor kinevezte a Jászkun kerület főkapitányává.⁵¹ 1848. június 23-án a rend és a fegyelem fenntartására kormánybiztossá nevezték ki a honvédek és nemzetőrök fölé, a délvidéki hadsereg azon dandárához, ahol a jászkun nemzetőrök is szolgáltak. Feladata volt a megyei és a városi tisztviselők tevékenységére felügyelni, polgári és büntető ügyekben eljárni, rögtönítelő bíróságokat felállítani, a szerb felkelők visszaszorításával a békés viszonyokat helyreállítani. 1848. augusztus 24-ig töltötte be ezt a tisztséget, mivel ekkor a jászkun nemzetőrség hazatért a Délvidékről.⁵²

1848. június végén Túrkevéen a nagykunok országgyűlési képviselőnek választották meg. A bécsi udvarral való nyílt összeütközést nem tudta vállalni, ezért 1848. szeptember 28-a után távozott Pest-Budáról, és az év végére visszavonult a politikai tevékenységtől. Ugyan jászkun főkapitányként továbbra is irányította kerületében az újoncozást, és az Országos Hon-

⁴⁷ Magyarország története 5/2. kötet, 918–919. o. vö Csizmadia Andor: A magyar közigazgatás fejlődése a XVI-II. századtól a tanácsrendszer létrejöttéig. Akadémia Kiadó, Budapest, 1976.110–112. o.

⁴⁸ Csengeri, 193. o.

⁴⁹ PML IV. 3-a/1. 1847:7517.

⁵⁰ „...az úrbéri viszonyok törvény általi intézése után, a földesurak kártalanítását a status vállalja magára.” Pálmány Béla (szerk.): Az 1848–1849. évi első népképviseleti országgyűlés történeti almanachja. Magyar Országgyűlés, Budapest, 2002. 854. o.

⁵¹ PML IV. 3-a/1. 1848:3050

⁵² Országgyűlés történeti almanachja. 2002.

védelmi Bizottmány (OHB) őt bízta meg a jászkunsági honvédelmi intézkedések koordinálásával, december 18-án pedig a mozgó nemzetőr csapatok szervezésével, de Debrecenbe már nem követte az országgyűlést. Ennek ellenére Windishgrätz letartóztatta, és Budán fogságra vetette. 1849. március 26-án az OHB is elmozdította hivatalából és hazaárulónak nyilvánította. Kossuth 1849. március 28-án javasolta Szentkirályi javainak zár alá vételét, ezt az OHB jóváhagyta. Végül 1849. március 26-án a képviselőház, mint a „nyert engedelmén túl távolmaradt” képviselőt törölte tagjai sorából.⁵³

A szabadságharc leverése után visszavonult a politikai élettől orvosi tanulmányokba kezdett. Újabb diplomája megszerzése után orvosi – homeopátis orvosi – gyakorlatot folytatótt.⁵⁴ 1865–1868. évi országgyűlés idején visszatért a politikai életbe, Pest józsefvárosi kerületének képviselőjeként. A Deák-párthoz csatlakozott, ennek programját támogatta. 1868-ban is indult a képviselőválasztáson, de ekkor az ellenzék jelöltjével szemben alulmaradt.⁵⁵ Ezután főpolgármesterré választották. Rendkívüli erővel dolgozott Pest és Buda egyesítésén, és a kultúra magyarosításáért is sokat tett. Thaisz Elek rendőrfőkapitánnyal való összeütközései miatt lemondott.⁵⁶ A Pesti Külvárosi Takarékpénztár elnökeként 1874-ben a pénzvilágban is jelentős szerepet játszott.⁵⁷

Összegzés

A vizsgált korszakban ugyan a kormányzat megpróbálta központi rendeletekkel szabályozni a restaurációs (tisztújító) közgyűlések működését, de a Széchenyi által „52 *piciny királyságnak*” nevezett vármegyék statútumaik és egymás közti levelezésük révén el tudták hátrítani a központosítási törekvéseket.

A megyei középnemesség vezető szerepe továbbra is megmaradt, sőt a Zlinszkyek és Laczkovicsok helyét átvevő Szentkirályiak és Kossuth a polgári állam követelésének fő támogatóivá váltak.

⁵³ Országgyűlés történeti almanachja. 2002. 853–856. o.

⁵⁴ Csengeri, 190–194. o.

⁵⁵ Vörös Károly (szerk.): Budapest története. IV. kötet. Budapest története a márciusi forradalomtól az őszirózsás forradalomig. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1978. 258–264. o.

⁵⁶ Budapest története. IV. kötet. 258–264. o.

⁵⁷ Országgyűlés történeti almanachja. 2002. 853–856. o.

Levéltári források és forráskiadványok:

PEST MEGYEI LEVÉLTÁR (PML) IV. 3-a/1. Pest-Pilis-Solt vármegye Nemesi Közgyűléseinek iratai. Köz- és kisgyűlési jegyzőkönyvek (Protocolla congregationum generalium et particularium). Tisztázati Példányok. (1790–1848)

PML IV. 23-b. Pest-Pilis-Solt vármegye adószedőjének iratai, adószedői számadások. (1790–1847)

PML IV. 24-a. Pest-Pilis-Solt Vármegye Házipénztárának iratai. Házipénztári naplók. (1770–1845)

PML IV. 93. Pest-Pilis-Solt és Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye tisztviselőinek levéltári nyilvántartása (Series magistratum) Chronologia, Alphabetica.

MAGYAR ORSZÁGOS LEVÉLTÁR (MOL) N119 Takács-hagyaték. 41–74 fasc. (1827–1848)

CORPUS JURIS HUNGARICI. Magyar törvénytár. 1657–1740. évi törvénycikkek. Márkus Dezső (szerk.). Franklin-Társulat, Budapest, 1900.

Irodalom:

BIZÁKI PUKY KÁROLY: Politikai igazgatás avagy a magyarország tekintetes vármegye politikai szerkeztetéseknek és igazgatások módjainak, úgy nem különben azon nemes megyék, melly politikai igazgató székek által, és miképpen való kormányoztatásoknak rövid leírása. Petrózai Trattner J. M. és Károlyi Istvánnál, Pesten 1828.

CSENGERI ANTAL: Magyar szónokok és statusférfiak. (Politikai jellemrajzok) Heckenast Gusztáv, Pest, 1851.

CSIZMADIA ANDOR: A magyar közigazgatás fejlődése a XVIII. századtól a tanácsrendszer létrejöttéig. Akadémia Kiadó, Budapest, 1976.

DÓKA KLÁRA: Pest-Pilis-Solt megye népességi és nemzetiségi viszonyai. In: Tanulmányok Pest megye monográfiájához II. Pest Megye Monográfia Közalapítvány, Budapest, 2008.

FÉNYES ELEK: Magyarországnak 's a hozzá kapcsolt tartományoknak mostani állapotja statisztikai és geographiai tekintetben. II. kötet, Pest, Trattner Károly Nyomdája, 1863.

GALGÓCZY KÁROLY: Pest, Pilis és Solt törvényesen egyesült megye monographiája. I. kötet, Budapest, 1876.

KERÉNYI FERENC: Pest vármegye irodalmi élete (1790–1867). Pest Megye Monográfiai Közalapítvány, Budapest, 2002.

- LÁCZAI MAGDOLNA: A megyei önkormányzat a reformkori Szabolcs megyében. In: Levéltári Szemle. 1981/1. szám 177–194. o.
- MÉREI GYULA (főszerk), VÖRÖS KÁROLY (szerk): Magyarország története 5/1–2. kötet, 1790–1848. Akadémia Kiadó, Budapest, 1980.
- MOLNÁR ANDRÁS: Zala megye közigazgatása, 1790—1849. In: Zala megye archontológiája 1138—2000. Zala Megyei Levéltár, Zalaegerszeg, 2000. 61–79 o.
- PAJKOSSY GÁBOR: Deák kettős tükörben. Reformkori jellemzések (1836, 1840). In: Molnár András (szerk.): Zala követe, Pest képviselője Deák Ferenc országgyűlési tevékenysége 1833—1873. Zala Megyei Levéltár, Zalaegerszeg, 2004. 322–363. o.
- PÁLMÁNY BÉLA (szerk.): Az 1848–1849. évi első népképviselői országgyűlés történeti almanachja. Magyar Országgyűlés, Budapest, 2002.
- SOÓS ISTVÁN: Választások Magyarországon. Kísérletek a vármegyei tisztújítások „megreformálására” (1810—1821). In: Levéltári Közlemények. 80. (2009) 65–156. o.
- TÓTH ANTAL: A pesti vármegyeháza. Pest Megyei Tanács, Budapest, 1990.
- VÖRÖS KÁROLY (szerk.): Budapest története. IV. kötet. Budapest története a márciusi forradalomtól az őszirózsás forradalomig. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1978.

1. sz. melléklet

Tisztújító székek (1795—1847. január)

Időpont	helyszín
• 1798. május 15.	Buda
• 1804. szeptember 5.	Buda
• 1810. szeptember 13.	Buda
• 1812. október 21.	Buda
• 1818. március 31.	Pest
• 1820. május 8—9.	Buda
• 1829. szeptember 30.	Buda
• 1832. október 23.	Pest
• 1836. november 3.	Pest
• 1841. május 5.	Buda
• 1845. május 6.	Pest

2. sz. melléklet

Pest-Pilis-Solt vármegye tisztségei (1795—1848.)

Pest-Pilis-Solt vármegye országgyűlési követei

- Szily József 1790. június 6.
1790. november 3.
1792
- Laczkovich György 1802. május 6.–október 31.
- Ónody Zsigmond 1802. május 6.–október 31.
- Szentkirályi László 1804.–1805. november 7.
- Ottlik Dániel 1804.–1805. november 7.
- Szentkirályi László 1811. augusztus 25.–1812. május 26.
- Péchy Imre 1825. szeptember 11.—1827. augusztus 18.
- Fejérváry József 1825. szeptember 11.—1827. augusztus 18.
- Szentkirályi László 1830. szeptember 11—december 20.
- Dubraviczky Simon 1830. szeptember 8.—december 20.
- Dubraviczky Simon 1832. december 16.—1836. május 2.
- Péchy Ferenc 1832. december 16.—1835. szeptember 9.
- Fáy András 1835. szeptember 9.—1836. május 2.
- Szentkirályi Móric 1839. június 2.—1840. május 13.
- gr. Ráday Gedeon 1839. június 2.—szeptember 24.
- Dubraviczky Simon 1839. szeptember 24.—1840. május 13.
- Ráday Gedeon 1843. május 18.—1844. november 13.
- Szentkirályi Móric 1843. május 18.—1844. november 13.
- Kossuth Lajos 1847. november 11.—
- Szentkirályi Móric 1847. november 11.—

Főispán (Officii Supremi Comititis)

- Sándor Leopold főherceg 1790. november 12.–1795. június 10. (†)⁵⁸

⁵⁸ A továbbiakban (†) jellel jelölöm, ha valaki a hivatal viselése tartalma alatt elhalálozott.

- József Antal főherceg 1795. július 19.–1847. január 13. (†)
- István főherceg 1847. január 15.–1848. szeptember 16.

Főispáni helyettes (Officii Supremi Comitum Administrator)

- gr. Brunczvik József 1791. augusztus 10.–1795. szeptember 23.
- Felsőbüki Nagy József 1795. szeptember 23.–1801. december 25.⁵⁹ (†)
- Barkóczy Ferenc 1802. március 23.–1821. szeptember 14.
- Szőgyényi Zsigmond 1822. január 25⁶⁰–1832. augusztus 6.
- Somsich Pongrác 1832. augusztus 6.–1837. május 30.
- Báró Prónay Albert 1837. május 30.–1846. április 18.
- Földvály Gábor 1846. április 18.–1848. június 20.

Első alispán (Ordinarius Vice-Comes)

- Szily József 1793. szeptember 26.–1798. december 18.
- Laczkovich György 1798. december 18.–1810. szeptember 13.⁶¹
- Szentkirályi László 1810. szeptember 13.–1820. január 18.
- Bárczay Pál 1820. május 9.–1829. július 21.
- Kovách György 1829. szeptember 30.–1832. október 23.
- Duravitzky Simon 1832. október 23.–1845. május 6.
- Szentkirályi Móric 1845. május 6.–1848. május 2.

Másodalispán (Substitutus Vice -Comes)

- Laczkovich György 1790. március 23.–1798. december 18.
- Szentkirályi László 1798. december 18.–1810. szeptember 13.
- Ottlik Dániel 1810. szeptember 13.–1817. szeptember 11.
- Bárczay Pál 1818. március 31.–1820. május 8.
- Friebeisz József 1820. május 9.–1825. június 29.
- Dubravitzky Simon 1829. szeptember 29.–1832. október 23.⁶²

⁵⁹ PML IV. 3-a/1. 1802:43

⁶⁰ PML IV. 3-a/1. 1821:4134 adminisztrátor 1821. szeptember 14–1822. január 25.

⁶¹ PML IV. 3-a/1. 1808:2155 Muslay István 1808. augusztus 11-től ideiglenesen Pest-Pilis-Solt vármegye első alispánja.

⁶² PML IV. 3-a/1. 1830:3471 Földvály Gábor 1830. augusztus 3-tól (Dubravitzky Simon országgyűlési követsége alatt) Pest-Pilis-Solt vármegye ideiglenes alispánja.

- Földváry Gábor 1832. október 23.–1838. június 5.
- Simoncsics János 1838. június 6.–1841. május 5.
- Szentkirályi Móric 1841. május 5.–1845. május 5.
- Nyáry Pál 1845. május 6.–

Főjegyző (Ordinarius Notarius)

- Onódy Zsigmond 1793. március 23.–1804. szeptember 5.
- Ottlik Dániel 1804. szeptember 5.–1810. november 12.
- Friebeisz József 1810. november 13.–1818. március 30.
- Fejérváry József 1818. március 31.–1825. június 30.
- Sárközy Imre 1825. június 30.–1836. augusztus 30.
- Szentkirályi Móric 1836. november 3.–1841. május 4.⁶³
- Nagy István 1841. május 5.–1847. november 16.
- Balla Endre 1848. január 7.–

Első aljegyző (Vice Notarius)

- Szentkirályi László 1793. március 23.–1798. december 18.
- Ottlik Dániel 1798. december 18.–1804. szeptember 4.
- Friebeisz József 1804. szeptember 5.–1810. november 12.
- Fejérváry József 1810. november 13.–1818. március 30.
- Sárközy Imre 1818. március 31.–1820. május 7.
- Kubinyi Ferenc 1820. május 8.–1823. szeptember 11.⁶⁴
- Bernáth György 1823. szeptember 11.–1831. március 30.
- Festetich Sámuel 1829. szeptember 29.–1832. március 15.
- Nagy István 1832. október 23.–1838. június 8.
- Nyáry Pál 1838. június 8.–1842. augusztus 27.
- Balla András 1842. augusztus 27.–1848. január 7.
- Rákóczy János 1848. január 7.–1848. január 10.
- Simoncsics Alajos 1848. január 22.–

⁶³PML IV. 3-a/1. 1836:4320 1836. augusztus 30-tól ideiglenes kinevezést kapott.

⁶⁴PML IV. 3-a/1 1823:2627, 3497 Hevessége miatt felmentették.

Másodaljegyző

- Szentkirályi László 1790. március 23.–1793. március 23.
- Szeleczky Antal 1793. március 23.–1798. május 15.
- Ottlik Dániel 1798. május 15.–december 18.
- Friebeisz József 1798. december 18.–1804. szeptember 4.
- Kis László 1804. szeptember 5.–1818. március 30.
- Sárközy Imre 1818. március 31.–1820. május 8.
- Kubinyi Ferenc 1820. május 8.–1823. szeptember 11.
- Tahy Károly 1823. szeptember 11.–1825. június 30.
- Ifj. Bernáth György 1825. június 30.–1825. szeptember 30.
- Festetich Sámuel 1825. szeptember 30.–1831. március 15.
- Nagy István 1831. március 30.–1832. október 23.
- Nyáry Pál 1832. október 23.–1836. november 3.
- Pajor Titusz 1836. november 3.–1841. május 5.
- Rákóczy András 1841. május 5.–1848. január 7.
- Simoncsics Alajos 1848. január 7.–1848. január 22.
- Hajós József 1848. január 22.–

Harmadik aljegyző

- Madarassy Ferenc 1802. június 24.–1804. szeptember 5.
- Sárközi Imre 1816. június 15.–1818. március 30.
- Péchy Ferenc 1818. március 30.–1819. április 19.⁶⁵
- Tahy Károly 1820. május 8.–1825. július 11.
- Zlinszky János 1825. július 11.–1829. szeptember 30.
- Nagy István 1829. szeptember 30.–1831. március 30.
- Echstein Rudolf 1831. március 30.–1832. október 23.
- Pajor Titusz 1832. október 23.–1838. június 8.
- Balla András 1838. június 8.–1841. május 5.
- Simoncsics Alajos 1841. május 5.–1848. január 7.
- Batta András 1848. január 7.–1848. január 10.
- Ilkey Sándor 1848. január 22.–

⁶⁵ PML IV. 3-a/1. 1819:2235 Letette hivatalát.

Levéltárnok (Archivarius)

- Balla Gábor 1785. november 29.–1832. június 24. (†)
- Kecse Péter 1832. október 23.–1849. augusztus 9.
- Gerlóczy Imre 1849. augusztus 9.–

Allevéltárnok

- Kecse Péter 1820. május 9.–1829. szeptember 30.
- Gál János 1829. szeptember 30.–1832. szeptember 29.
- Mattekovich G Imre⁶⁶ 1841. augusztus 30.–

Levéltári írnok

- Mattekovich G Imre 1834. április 10.–1841. augusztus 30.

Főadószedő (Perceptor)

- Friebeisz Antal 1804. szeptember 5.–1817. június 25.⁶⁷

Hadi főadószedő (Generalis Cassae Bellicae Perceptor)

- Richter András 1804. szeptember 5.–1817. augusztus 22.
- Kovacsoczy László 1817. augusztus 22.–1836. november 3.
- Friebeisz István 1836. november 3.–1845. május 6.
- Sigray Lajos 1845. május 6.–

⁶⁶ PML IV. 3-a/1 1832:5736, 1848:684 Mattekovich Imre, 1848. január 18-án nevét Gerlóczyra változtatta.

⁶⁷ PML IV. 3-a/1 1817:3832 1817. június 25-én lemondott, de októberig vitte hivatalát.

Házi főadószedő (Domesticae Perceptor)

- Friebeisz Antal 1804. szeptember 5.–1816. október 18.
- Kis Sándor 1816. október 18.–1830. augusztus 13. (†)
- Beniczky Flórián 1830. október 28.–1831. január 20.
- Sigray Zsigmond 1831. február 8.–1836. június 28. (†)
- Bielek János 1836. november 3.–1845. május 5.
- Posh János 1845. május 5.–

Főszolgabíró (Judex Nobilium)

Főszolgabíró, Pílisi járás

- Bicskei Sándor 1793. szeptember 26.–1804. szeptember 5.
- Somogyi Antal 1804. szeptember 5.–1810. szeptember 13.
- Miskey Ferenc 1810. november 13.–1815. szeptember (†)
- Gosztonyi Gábor 1815. szeptember 14.–1816. március 19. (†)
- Ifj Majtényi Gábor 1816. március 19.–1823. február 1. (†)
- Simoncsics János 1823. március 18.–1838. június 6.
- Miskey Imre 1838. június 8.–1841. május 5.
- Párnitzky Edvard 1841. május 5.–1843. október 9.
- Mártonffy Ignác 1843. október 9.–1845. május 6.
- Párnitzky Edvárd 1845. május 6.–

Főszolgabíró, Váci járás

- Veres István 1793. szeptember 26.–1804. szeptember 5.
- Gosztonyi Mihály 1804. szeptember 5.–1809. szeptember 13.
- Adonyi Mihály 1809. október 31.–1810. szeptember 13.
- Bárczay Pál 1810. szeptember 13.–1812. október 21.
- Adonyi Mihály 1812. október 21.–1820. május 8.
- Friebeisz István 1820. május 8.–1836. november 3.
- Fáy György 1836. november 3.–1843. augusztus 31.
- Madarassy László 1845. május 6.–1848. január 7.

Főszolgabíró, Pesti járás

- Rakovszky Ferenc 1790. március 23.–1794. június 14. (†)
- Kovacsóczy László 1794. június 17.–1810. szeptember 13.
- Adonyi Mihály 1810. szeptember 13.–1812. október 21.
- Bárczay Pál 1812. október 21.–1818. március 31.
- Hangyás Dávid 1818. március 31.–1829. január 7. (†)
- Tahy Károly 1829. szeptember 30.–1832. október 23.
- Szilassy György 1832. október 23.–1836. november 11.
- Sárközy Károly 1836. november 11.–1845. május 6.
- Szilassy István 1845. május 6.–1848. január 7.

Főszolgabíró, Kecskeméti járás

- Szabó János 1793. szeptember 26.–1810. augusztus 25. (†)
- Zlinszky Antal 1810. augusztus 25.–1825. június 7.⁶⁸
- Dubravitzky Simon 1825. június 30.–1829. szeptember 30.
- Batta Sámuel 1829. szeptember 30.–1841. május 5.
- Bicskey Lajos 1841. május 5.–1845. május 6.
- Nyáry Miklós 1845. május 6.–1849. március 25.

Főszolgabíró, Solti járás

- Madarassy István 1791. szeptember 8.–1798. május 15.
- Szalay Mihály 1798. május 15.–1804. szeptember 5.
- Kovács György 1804. szeptember 5.–1818. március 31.
- Földvály Gábor 1818. március 31.–1829. szeptember 30.
- Bernáth György 1829. szeptember 30.–1836. november 3.
- Madarassy László 1836. november 3.–1841. május 8.
- Echstein Rudolf 1841. május 8.–

Főszolgabíró, Központi járás

- Hangyás Dávid 1810. november 13.–1818. március 31.

⁶⁸ PML IV. 3-a/1. 1825:2022 Hivatalát elhagyta.

- Bielek János 1818. március 31.–1825. június 30.
- Zlinszky János 1825. június 30.–1825. augusztus 4.
- Kis László 1825. augusztus 4.–1829. szeptember 30.
- Zlinszky János 1829. szeptember 30.–

Főügyész (Fiscus)

- Muslay István 1790. március 23.–1829. szeptember 30.⁶⁹
- Egressy G. Sámuel⁷⁰ 1832. november 19.–1841. május 5.
- Rákóczy András 1841. május 5.–1842. szeptember 6.
- Egressy Sámuel 1841. május 6.–1848. november 15.

Első alügyész (Vice Fiscus)

- Kandó József 1790. március 23.–1798. május 15.
- Köröskényi Lajos 1798. május 15.–1816. július 10.
- Szalay József 1798. május 15.–1804. szeptember 5.
- Sárközy Farkas 1804. szeptember 5.–1816. augusztus 14.
- Reviczky Imre 1818. március 31.–1820. május 9.
- Rákóczy András 1820. május 9.–1842. szeptember 6. (†)
- Gál József 1832. március 20.–1836. november 16.
- Bereczky Antal 1836. november 3.–1838. november 19.
- Majthényi Auguszt 1838. november 19.–1842. november 21.
- Halász Gusztáv 1842. november 21.–

Másodalügyész

- Sárközy János 1793. szeptember 26.–1804. szeptember 5.
- Sárközy Farkas 1804. szeptember 5.–1810. április 10.
- Konya János 1810. április 10.–1815. február 23.

⁶⁹ PML IV.3-a/1. 1829: 4348 Nem találtak más jelöltet a feladatra.

⁷⁰ PML IV.3-a/1. 1832: 5736 Egressy G. (Galambos) Sámuel kinevezése

- Reviczki Imre 1815. április 8.–1818. március 31.
- Szemere Pál 1818. március 31.–1820. május 5.
- Gál József 1820. május 5.–1829. szeptember 30.
- Nyáry Pál 1832. április 21.–1832. október 23.
- Egressy Sámuel 1832. október 23.–1836. november 3.
- Halász Gusztáv 1836. november 3.–1838. január 15.
- Majthényi Augustt 1838. január 15.–1842. november 21.
- Körmöczy János 1842. november 21.–1848. november 15.

Harmadik alügyész

- Kis Sándor 1810. szeptember 13.—1815. január 31.⁷¹ (†)

Számvevő (Exactor)

- Iványi László 1790. március 23.–1823. január 15. (†)
- Jeszenszky Miklós 1823. február 17.–1829. szeptember 30.
- Lázár Imre 1829. szeptember 30.–1835. január 10. (†)
- Clementis János 1835. szeptember 26.—1842. március 15. (†)
- Nyáry Lajos 1842. május 3.—

Főmérnök

- Balla Antal 1804. szeptember 5.–1812. október 21.
- Mocsy György 1812. október 21.–1823. december 24. (†)
- Decsi József 1824. február 28.–1832. október 23.
- Csontos Lajos 1832. október 23.–1836. január 18.
- Mocsy László 1836. november 3.–

Másodmérnök

⁷¹PML IV. 3-a/1. 1813:117 1813. január 23-án hivatalát visszakapta.

- Mocsy György 1804. szeptember 5.–1812. október 21.
- Tenczer János 1812. október 21.–1816. február 3.
- Decsi József 1816. február 3.–1824. február 28.
- Mocsy László 1824. február 28.–1836. november 3.
- Zlinszky László 1836. november 3.–1846. április 18.
- Csontos Lajos 1846. április 18.–

Főorvos

- Retteg Ferenc ?⁷²–1815. augusztus 2.
- Forgó György 1818. március 31.–1835. július 17. (†)
- Schmidt János 1835. október 20.–

⁷² Nem találtam meg a kinevezését.